

Горошко М.П., Портых С.В. Возрастные изменения в распределении деревьев по категориям технической пригодности в модальных пихтовых древостоях Горган (Украинские Карпаты)

Рассмотрены обнаруженные изменения в распределении деревьев по категориям технической пригодности в распространенных категориях пихтовых древостоев – модальных. Проанализированы результаты проведенных исследований деревьев пихты белой разного возраста на типологической основе. Для моделирования рядов распределения деловых и дровяных стволов деревьев предложена трипараметрическая функция Вейбулла.

Ключевые слова: товарная структура, модальные древостои, категория технической пригодности, модельное распределение.

Horoshko M.P., Portakh S.V. Age-related changes in the distribution of trees by the categories of technical suitability in the modal fir stands of Gorgans (Ukrainian Carpathians)

The paper deals with the founded changes in the distribution of trees in categories of technical suitability of the most common categories of fir forests – modal. The results of studies of silver fir trees of different ages were analyzed on typological basis. For simulation the series of distribution of good and wood trunks of silver fir trees proposed three-parameter Weibull's function.

Keywords: commoditive structure, modal forests, category of technical suitability, model distribution.

УДК 630*946.1(477.83)

**Проф. В.П. Кучерявий, д-р с.-г. наук;
аспір. В.-В.В. Ціхоцька – НЛТУ України, м. Львів**

**ХВОЙНІ РОСЛИНИ У ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТАХ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Наведено короткий опис природно-заповідного фонду Волинської області. Здійснено огляд поширення основних видів хвойних рослин за заповідними об'єктами. Представлено різноманіття хвойних рослин парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Виявлено вікові хвойні дерева, що збереглися.

Ключові слова: хвойні рослини, заповідні об'єкти.

Актуальність. В Україні природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Волинська область багата на різні природні ресурси з цінними насадженнями сосни звичайної, ялиниками природного походженнями. Тому інвентаризація хвойних рослин в заповідних об'єктах області є актуальним завданням.

Методика дослідження. Для дослідження використовували методику маршрутного огляду, знайдені види описувались за допомогою визначників [1, 2].

Результати та обговорення. На території Волинської області розташовуються 348 об'єкти природно-заповідного фонду, що становлять площу у 155456,5 га (табл. 1). Значну частину об'єктів було засновано у 1972-1975 рр., а саме 4 заказники і 137 пам'яток природи, загальною площею 7 тис. га, у 1983 р. було створено Шацький національний природний парк площею 32515 га (у 1999 р. територія збільшилась до 48977 га). У межах Волинської області

21 об'єкт природно-заповідного комплексу має статус загальнодержавного значення, решта об'єктів – місцевого. Серед категорій природно-заповідного фонду переважають заказники та пам'ятки природи, що становлять 89,7 %, заповідні урочища – 7,8 %, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва менше – лише 3,2 %. Також до складу фонду входять Черемський природний заповідник, площею 2975,7 га, Шацький національний природний парк – 48977,0 га, та Регіональний ландшафтний парк "Прип'ять – Стохід" – 22628,0 га [3].

Табл. 1. Об'єкти природно-заповідного фонду території Волинської області

№	Назва об'єктів природно-заповідного фонду	К-сть	Площа, га
1.	Природні заповідники	1	2975,70
2.	Національні природні парки	1	48977,0
3.	Регіональні ландшафтні парки	1	22628,0
4.	Заказники	192	77392,2
5.	Пам'ятки природи	116	748,0
6.	Заповідні урочища	26	2898,1
7.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	11	107,5
Разом		348	155456,5

Серед хвойних рослин природно-заповідного фонду Волинської області переважають такі види: сосна звичайна – *Pinus sylvestris* L., яка виступає едифікатором, ялина звичайна – *Picea excelsa* Link., рідко зростає модрина європейська – *Larix decidua* Mill. Так насадження сосни звичайної 1, 1 а, 2 бонітету трапляються у більшості заповідних об'єктів, а саме у таких заказниках: "Бужанська дача", "Заставненський", "Павлівський", "Бузаки", пам'ятках природи "Урочище Ревні", заповідних урочищах "Мощанська дача", "Дубово-сосновий ліс – 2" та ін. В останньому заповідному об'єкті збереглися сосново-дубові ліси у природному стані. Віковий аналіз показав, що більшість насаджень 50-100-річного віку, а у заказниках "Мошне", пам'ятках природи "Урочище Ревні", заповідних урочищах "Ківецівська дача – 1", "Ківецівська дача – 6" зростають сосни віком 120-160 років. У пам'ятці природи "Хвойна" існують особини віком 125 років, 3 бонітету, що збереглися у природному стані. Сосна звичайна – велетень, зростає у селі Губин, віком близько 240 років, охороняється як ботанічна пам'ятка природи. Насадження низькобонітетної сосни спостережено у таких заповідних об'єктах як – "Стохід", "Заласький", "Нуйнівський", "Підрічанський", "Муравище – 1", "Маневіцький", "Тельчівський" та ін. Еталонні високобонітетні насадження сосни існують у заказнику "Мощаницький", у заказнику "Літинський" сосново-дубові насадження високого генофонду, 1,2 бонітету, віком 70-100 років. Ділянка соснового лісу – 1,2 має еталонні лісонасінневі насадження сосни звичайної 1 бонітету. У 1967 р. у заказнику "Ростанський" було створено клонову плантацію високопродуктивного соснового насадження, шляхом використання елітного насіння з 63 областей України. На Волині також існує рідкісне насадження сосни смолянистої у пам'ятці природи "В'язівненська", площею 0,10 га. Соснова культура молодняка віком 25 років існує у заказнику "Радощин". Також на території Волині було знайдено поодинокі дерева сосни Веймута віком 15 років, та сосни кедрової сибірської віком 125 років, які охо-

роняються як пам'ятки природи. У Шацькому районі існують цікаві пам'ятки природи – "Сосна і дуб – 1" – це дерево сосни звичайної та дуба черешкового, що зрослися однією гілкою в трьох місцях віком 125 років, та "Сосна і дуб – 2" – дерева віком близько 155 років, що приросли одне до одного. У с. Дубечне Старовижівського району росте 200-річна сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.), яка охороняється як пам'ятка природи.

Табл. 2. Видовий склад хвойних рослин парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	Площа, га	Рік заснування	Хвойні рослини
Здоров'я	13,60	1996	Відсутні
Байрак	13,00	1996	Ялина канадська (<i>Picea glauca</i> Voss) Ялина колюча (<i>P. pungens</i> Engelm) Ялина звичайна (<i>P. excelsa</i> Link) Сосна звичайна (<i>Pinus sylvestris</i> L.) Сосна кримська (<i>P. pallasiana</i> Lamb.) Сосна кедрова сибірська (<i>P. cembra</i> v. <i>sibirica</i> Rupr.) Сосна кедрова європейська (<i>P. cembra</i> L.) Тис ягідний (<i>Taxus baccata</i> L.) Ялівець козацький (<i>Juniperus sabina</i> L.) Кипарисовик горіхоплідий (<i>Chamaecyparis pisifera</i> Endl.) Дугласія тисолиста (<i>Pseudotsuga menziesii</i> Mirb.)
Дубечне	2,00	1996	Сосна жовта (<i>Pinus ponderosa</i> Dougl.) Сосна жорстка (<i>P. rigida</i> Mill.) Сосна кедрова сибірська (<i>P. cembra</i> v. <i>sibirica</i> Rupr.) Сосна Веймутова (<i>P. strobus</i> L.) Кипарисовик горіхоплідий (<i>Chamaecyparis pisifera</i> Endl.) Модрина європейська (<i>Larix decidua</i> Mill.) Ялина колюча (<i>Picea pungens</i> Engelm) Ялина звичайна (<i>P. excelsa</i> Link) Туя західна (<i>Thuja occidentalis</i> L.)
Горохівський	12,00	1972	Модрина європейська (<i>Larix decidua</i> Mill.)
Садиба Липинського	3,00	1994	Ялина звичайна (<i>Picea excelsa</i> Link)
Літинський	8,40	1972	Модрина європейська (<i>Larix decidua</i> Mill.) Ялина звичайна (<i>Picea excelsa</i> Link)
Любешівський	12,00	1972	Кипарисовик горіхоплідий (<i>Chamaecyparis pisifera</i> v. <i>squarrosa</i> Endl.)
Першотравневий	10,60	1977	Дугласія тисолиста (<i>Pseudotsuga menziesii</i> Mirb.)
Берестечківський	4,50	1994	Відсутні
Слов'янський	27,50	1997	Туя західна (<i>Thuja occidentalis</i> L.) Ялівець козацький (<i>Juniperus sabina</i> L.)
Макаревичівський	0,90	1983	Відсутні

Високобонітетна ялина звичайна природного походження збереглася у таких заповідних об'єктах як "Карпилівський", "Богуславський ялинник", "Мозирський", "Карасинський", "Богуславський ялинник" віком 60-70 років. Насадження ялини зростають у заказниках "Павлівський", "Рись", "Маневицький". Природні пам'ятки "Гірницький", "Доманівський", "Кортелійський" охоплюють ялини 1, 1А бонітету, віком близько 70 років, які входять до генофонду Волинської області. Еталонні ялини віком 70-80 років, 1, 1А бонітету зростають у "Городоцькому", "Оконському" та "Чорторійському ялиннику", що охороняються як пам'ятки природи. У селі Добре існує пам'ятка природи "Смерека" – цінне одиноке дерево, віком 125 років.

Рідкісною у Волинській області є модрина європейська. Зростає місцями у заказниках "Бужанівська дача", "Павлівський". У Рожищенському районі існує "Алея модрини", яка охороняється як пам'ятка природи з 1982 р. Також як пам'ятка природи зростає "Модриновий ліс" площею 1,60 га з 1972 року. У Старовижівському районі є пам'ятка природи "Модрина", яка охоплює 9 модрин європейських віком 65 років, висота яких сягає 25 м, а діаметр стовбура 24 см.

Різноманіття хвойних рослин збагачується в основному за рахунок наявних парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, яких налічується 11 об'єктів, загальною площею 107,5 га (табл. 2). Найстаріші парки-пам'ятки Любешівський (12,0 га), Горохівський (12,0 га) та Літинський (8,4 га) було створено у 1972 р. На двох останніх об'єктах було виявлено вікові дерева модрини європейської (*Larix decidua* Mill.) та ялини звичайної (*Picea excelsa* Link) відповідно, які становлять значну наукову та культурну цінність.

Видовий склад хвойних рослин у парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва представлений трьома провідними родами – Тисові, Соснові, Кипарисові та шістьма родами [4, 5] (табл. 2).

Висновки. 1. На території Волинської області розташовано 348 об'єкти природно-заповідного фонду, що становлять площу у 155456,5 га. Серед категорій природно-заповідного фонду переважають заказники та пам'ятки природи, що становлять 89,7 %, заповідні урочища – 7,8 %, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва менше – лише 3,2 %.

2. Серед хвойних рослин природно-заповідного фонду Волинської області переважають такі види: сосна звичайна – *Pinus sylvestris* L., яка виступає едифікатором, ялина звичайна – *Picea excelsa* Link., рідко зростає модрина європейська – *Larix decidua* Mill.

3. Видовий склад хвойних рослин збагачується здебільшого за рахунок наявних парків-пам'яток садово-паркового мистецтва і представлений трьома провідними родами – Тисові, Соснові, Кипарисові та шістьма родами.

Література

1. Крюссман Г. Хвойне породы / Г. Крюссман. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1986. – 256 с.
2. Бродович Т.М. Деревья и кустарники запада УССР. Атлас / Бродович Т.М., Бродович М.М. – Львів : Вид-во "Вища шк.", 1979. – 251 с.
3. Химин М. Природно-заповідний фонд Волинської області / Химин М., Тутейко В. та ін. – Луцьк : Вид-во "Ініціал", 1999. – 48 с.

4. Коцун Л.О. Видовий склад і композиційна побудова дендропарку "Байрак" // Молодіжний науковий вісник ВДУ. – Сер. Біологічні науки. – 1997. – № 2. – С. 20-25.

5. Коцун Л.О. Стан і перспективи реконструкції "Садиби Липинського" // Проблеми ландшафтно-архітектури, урбоекотології та озеленення населених місць : матер. Перш. Міжн. семінару. – Львів, 1997. – С. 36-39.

Кучерявий В.П., Цихоцька В.-В.В. Хвойные растения в заповедных объектах Волынской области

Приведено короткое описание природно-заповедного фонда Волынской области. Осуществлен обзор распространения основных видов хвойных растений по заповедным объектам. Представлено многообразие хвойных растений парков-достопримечательностей садово-паркового искусства. Обнаружены сохранившиеся вековые хвойные деревья.

Ключевые слова: хвойные растения, заповедные объекты.

Kucheriavyi V.P., Tsikhotska V.-V.V. Conifers within protected territories of Volyn region

A brief description of the Volyn region protected territories is given. We made a survey of the main widely – distributed species of coniferous plants within protected territories. We present structure of conifers diversity in parks-monuments of landscape art. We found remained venerable coniferous trees.

Keywords: conifers, protected territories.

УДК 504.06; 330.341.1

Доц. О.А. Кійко, д-р техн. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЛІСОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Здійснено комплексну оцінку інвестиційної привабливості лісопромислового комплексу Закарпатської області на основі сорока показників, які комплексно характеризують розвиток лісового господарства, виробництва виробів з деревини, меблевого та целюлозно-паперового виробництва.

Стан питання. Покращення конкурентоспроможності підприємств лісопромислового комплексу можна здійснити, комплексно вирішуючи низку таких проблем: забезпечення високої якості продукції; істотне підвищення продуктивності праці; зменшення собівартості продукції.

Вагому частку перелічених вище завдань вирішують упровадженням у технологічний процес виробництва новітніх технологій, що базуються на використанні сучасного обладнання, інструментів та матеріалів.

Дефіцит внутрішніх інвестицій, спричинений багатьма чинниками, зумовлює надзвичайну актуальність інтенсивного залучення, власне, іноземних інвестицій.

Методика досліджень. Комплексне оцінювання інвестиційної привабливості лісопромислового комплексу Закарпатської області здійснювали на основі сорока показників, які комплексно характеризують розвиток лісового господарства, виробництва виробів з деревини, меблевого та целюлозно-паперового виробництва (табл. 1).